

2021

ІСТОРІЯ З ЄВГЕНОМ ЛЕВКОВСЬКИМ | ШПАРГАЛКА

Усі князі Русі:

Аскольд: 860 р. — похід на Константинополь (К).
Олег: 882 — утворення Русі. 907, 911 — походи на К.
Ігор: 941, 944 щ походи на К. Полюддя на деревлян.
Ольга: Замість полюддя створила погости та уроки.
Святослав: знищив половців, похід на К.
Володимир: 988 — хрестив Русь. Червенські міста.
Ярослав: “Руська правда” 1036 — знищив печенігів.
Триумвірат: Святослав, Ізяслав, Всеволод.
Вол. Мономах: 1097 р. — Любецький з’їзд. Тимчасово подолав роздробленість, “Повчання дітям”
Мстислав Великий: після його смерті починається роздробленість Русі.

Усі гетьмани:

Д. Вишнівецький: засновник першої Запорозької Січі на острові мала Хортиця;
П. Сагайдачний: похід на Москву та на Туреччину;
Б. Хмельницький: засновник Гетьманщини 1649 р.
І. Виговський: Гадяцька угода, Конотопська битва;
Ю. Хмельницький: Чигиринські походи
І. Брюховецький: Чорна рада 1663 р., промосковський Лівобережний гетьман
П. Тетеря: пропольський гетьман Правобережжя;
Д. Дорошенко: “Сонце Рутіни”, підписав Корсунські угоди з Османською імперією;
Д. Многогіршний: лівобережний наказний гетьман від імені Д. Дорошенка.

Усі релігійні діячі:

Іларіон: перший митрополит-слов’янин на Русі;
Антоній Печерський: творець чернецької традиції;
Іпатій Потій: ініціатор Берестейської унії 1596 р.;
Герасим та Метелій Смотрицькі: полемісти;
Й. Борецький: православний митрополит;
П. Могила: православ. митроп., що виборов легалізацію православ’я в Речі Посполитій у 1632 р.
І. Могилянський: 1816 р. -Товариство Гр.-Кат. священників;
А. Шептицький: митрополит Гр.-Кат. з 1900-1944 рр.;
В. Липківський: творець УАПЦ у 1921 р.;
Й. Сліпий: митрополит Гр.-Кат з 1944-1946 рр.
Л. Гузар: митрополит Гр.-Кат до 2017 р.

Стародавня історія України:

Всі палеолітичні стоянки: Королеве, Мізин, Межиріч, Кирилівська стоянка, Киїк-Коба.
Палеоліт: привласнююче господарство (полювання, збиральництво), рубила, камінь.
Мезоліт: лук та стріли, гарпун, приручення собаки.
Неоліт: відтворююче господарство (землеробство, скотарство), гончарство, ткацтво.
Енеоліт: перший метал (мідь), Трипільська (4-3 тис. д.н.е.) та Середньостогівська культури.
Залізний вік: кочівники-скотарі (кімерійці, скіфи, сармати)
Грецька колонізація 4-7 ст. д.н.е. : колонії-поліси.
Велике розселення слов’ян 5-7 ст. н.е.

Усі князі (частина II):

Ярослав Осмомисл: князь Галицького князівства;
Роман Мстиславович: 1199 р. — утворив Галицько-Волинське князівство (Г-В);
Данило Галицький: король Г-В, прийняв ярлик;
Лев Данилович: приєднав до Г-В Закарпаття;
Юрій I: заснував Галицьку митрополію;
Юрій II Тройденевич: останній князь Г-В;
Ольгерд: лит. князь, 1362 р. - битва на Синій водах;
Вітовт: боровся проти Кревської унії;
Свидригайло: князь Великого князівства Руського;
К. І. Острозький: 1514 р. - битва під Оршею;
К. К. Острозький: спонсор православних брацтв;
Хаджі Гірей: творець Кримського ханства у 1440-х.

Усі гетьмани (частина II):

І. Самойлович: “Великий Згін”, промосков. гетьман;
І. Мазепа: гетьман-покровитель мистецтва, козацького бароко, уклав союз з Швецією у 1708 р.;
І. Скоропадський: промосковський лівобер. гетьман;
П. Полуботок: наказний гетьман 1722-1724 рр.;
Д. Апостол: Лівобер. гетьман з 1727-1734 рр.;
К. Розумовський: останній гетьман (1750-1764рр.).

Кошові отамани Січі:

І. Сірко: промосковський, робив походи на Крим;
К. Гордієнко: підтримав Мазепу 1709 р., за що Петро Перший знищив Чортомлицьку Січ;
П. Калнишевський: останній кош. отам. Запороз. Січі;
Й. Гладкий: останній кош. отам. Задунайської Січі.

Усі діячі науки:

Ю. Дрогобич: ректор Болонського універу у 15 ст.;
Ф. Прокопович: філософ та ректор Києво-Могилянки;
Г. Сковорода: філософ-мандрівник, “зродна праця”;
В. Каразін: засновник Харківськ. універу 1805 р.;
М. Максимович: перший ректор Київського універу;
М. Остроградський: математик;
І. Мечников: імунолог, лауреат Нобелівської премії;
І. Пулюй: фізик, член НТШ, винахідник рентгену;
А. Кримський: історик, філолог, сходознавець;
Д. Яворницький: історик українського козацтва;
М. Грушевський: історик, політик, голова УЦР;
Володимир Вернадський: біолог, перший Президент Академії Наук України 1918 р.

Усі кримськотатарські діячі: Хаджі Гірей: засновник Кримського ханства у 1440-х рр., Прийняв політичну залежність від Туреччини у 1478 р. Засновник династії Гіреїв; Ізмаїл Гаспринський: передвісник кримськотатарського національного відродження у XIX ст. Видавав тюркомовну газету “Тарджіман”; Номан Челібіджихан: голова Кримської Народної Республіки у 1917 р., скликав “курултай” (аналог Всеукраїнського нац. конгресу квітня 1917 р.); Ахмет-хан Султан: льотчик Другої світової, двічі Герой Радянського Союзу; Мустафа Джемільєв: дисидент у 1970-1980-х роках та духовний лідер кримськотатарського народу.	Усі діячі науки (частина II): М. Волобуєв: економіст, вважав УСРР сировинною та економічною колонією радянської Росії у 1920-х; О. Богомолец: фізіолог, ендокринолог; С. Лебедєв: електронно-обчислювання машина; В. Філатов: офтальмолог (той, що по очам); С. Корольов: ракетобудування; М. Брайчевський: археолог; М. Амосов: кардіолог (операції на серці); О. Антонов: літакобудування; Л. Каденюк: перший космонавт незалежної України; Шашкевич, Вагилевич, Головацький: збирачі фольклору, члени “Руської трійці” 1833-1837 рр., видали альманах “Русалка Дністрова” у 1837 р.
Усі діячі культури: Алімпій: іконописець періоду Русі; Нестор Літописець: автор “Повісті минулих літ”; І. Федоров: надрукував “Буквар” та “Апостол” у 16 ст; А. Ведель: музикант, співак, диригент; І. Григорович-Барський: архітектор; І. Котляревський: автор “Енеїди” у 1798 р. засновник Нової української літератури, полтавський масон; Т. Шевченко: 1840 р. – Кобзар, художник, поет; М. Костомаров: співзасновник “Кирило-Меф Брат.”; П. Куліш: історик та прозаїк. Написав “Чорну Раду” О. Духнович: будитель на Закарпатті; П. Гулак-Артемовський: поет, байкар; Г. Квітка-Основ’енко: засновник української прози.	Усі діячі культури (Частина II): О. Конинський: автор гімну “Боже, храни Україну”; Ю. Федькович: романтик, письменник на Буковині; І. Франко: письменник, засновник РУРП у 1890 р. М. Кропивницький: засновник театру корифеїв; М. Садовський: актор театру корифеїв; Леся Українка: поетеса; Микола Лисенко: композитор; С. Крушельницька: оперна співачка, сопрано; М. Заньковецька: акторка театру корифеїв; М. Вербицький: автор музики “Ще не вмерла Україна”; Г. Нарбут: художник, автор дизайну гривень 1918 р.; О. Шумський: нарком з питань освіти УСРР у 1920-х.
Усі діячі культури (Частина III): М. Хвильовий: письменник, ВАПЛІТЕ, “Геть від Москви”; К. Малевич: художник-супрематист; М. Бойчук: художник. Розстріляне відродження; Л. Курбас: режисер, театр “Березіль”. Розстр. відродж.; О. Довженко: кінорежисер; О. Теліга: поетеса, учасниця похідних груп ОУН; А. Малишко: поет, “Пісня про рушник”, соцреалізм; М. Рильський: письменник, соцреалізм; В. Сосюра: письменник, поет, вірш “Любіть Україну”; К. Білокур: художниця, шістдесятниця, картина “Хата в Богданівці”; І. Світличний: шістдесятник, поет, літературний критик; В. Стус: поет, шістдесятник, дисидент, був знищений радянською владою в тюрмах.	Усі діячі культури (Частина IV): А. Горська: шістдесятниця, художниця; Л. Костенко: шістдесятниця, поетеса; Є. Сверстюк: шістдесятник, літературний критик; В. Симоненко: поет-шістдесятник; Л. Танюк: режисер, шістдесятник, голова гуртка шістдесятників Клубу “Молодість” у Києві 1959 р.; І. Дзюба: автор “Інтернаціоналізм чи русифікація ?”; С. Параджанов: режисер “Тіні забутих предків”; І. Миколайчук: кіноактор; О. Гончар: письменник, роман “Тронка”; Л. Биков: кіноактор; В. Івасюк: композитор, “Червона рута”, помер при загадкових обставинах у 1979 р.
Усі партії та об’єднання п.пол. XX ст. (які є на ЗНО): РУРП: Радикальна українська революційна партія. Перша політична партія України утворена у 1890 р. Львів; УНДП: Українська національно-демократична партія, відкололась від РУРП у 1899 р.; УСДП: Українська соціал-демократична партіявідкололась від РУРП у 1899 р.; РУП: Революційна Українська партія, перша партія в Наддніпрянщині, 1900 р.; ТУП: 1908 р. Товариство Українських поступовців, міжпартійне об’єднання автономістів; ГУР\ЗУР: Головна\Загальна українська рада, утворилась у Львові у 1914\1915 рр.; СВУ: Союз визволення Укаїни. 1915 р., очолив А. Жук та Дмитро Донцов., за незадежну Україну; УНДО: 1925 р., Укр. Національно-демократ. об’єднання. Польща; ОУН: 1929 р. Орг. Укр. Націоналістів. Євген Коновалець. Польща; УГВР: голова К. Осьмак. Об’єднання укр. націоналістів у 1944 р.	Усі Універсали Української Центральної Ради (УЦР): I Універсал: червень 1917 р., проголошення автономії України, не відділяючись від Росії. Анонсування українських установчих зборів. II Універсал: липень 1917 р., крок назад, компроміс з Тимчасовим урядом – відмова від проголошення автономії України. Як наслідок, самостійники Міхновського спробували скинути УЦР за зраду; III Універсал: листопад 1917 р., реакція на більшовицький переворот, проголошення УНР як автономії в складі небільшовицької Росії. Територія УНР окреслена в межах 9-ти губерній; IV Універсал: 22 січня 1918 р., проголошення незалежності УНР.

Коротка історія СРСР 1922–1991 рр. (ключові правителі, терміни та характеристика епох):

1919–1921 Воєнний комунізм: продуршення Української революції, червоний терор, продрозкладка, безуспішнаспроба швидко побудувати комунізм військовим шляхом;

1921–1928 НЕП: продподаток, кооперативи, українізація–коренізація, елементи ринкових відносин, розстріляне відродження;

1928–1945 Сталінізм: Насильна колективізація (колгоспи та розкуркулення), Голодомор 1932–1933, Великий терор, форсована індустріалізація, столиця УРСР в Києві, п’ятирічки, соцреалізм, стахановський рух;

1945–1953 Повоєнні роки: радянізація Західної України, операція “Захід”, операція “Вісла”, голод 1946–1947 рр., ждановщина, лисенківщина, ліквідація УГКЦ, старт холодної війни, вступ до ООН,

1953–1964 Відлига: Хрущов, десталінізація та руйнування культу особи, лібералізація, шістдесятництво, раднаргоспи, передача Криму до УРСР, кукурудза, хрущовки, космічні перегони;

1964–1985 Застій: Брежнєв, криза радянської системи, “розвинутий соціалізм” замість невдалого комунізму, зародження дисидентства та правозахисництва, дефіцит, партійна номенклатура

1985–1991 Перебудова: Горбачов, Кравчук, Чорнобиль, гласність, перші альтернативні вибори до Ради УРСР у 1990 р., суверенітет УРСР, Революція на граніті, проголошення незалежності України 23.08.1991 р.

Основні суспільно–політичні течії XIX–XX століть:

Народовці: Галичина, рух за поширення української мови, 1870–1900–ті, “Просвіта”, “НТШ”;

Москвофіли: Галичина, рух за приєднання Західної України до Російської імперії;

”Нова ера”: Галичина, з 1890 р. компроміс між поляками, австрійцями та народовцями на Галичині;

Радикальні українофіли: ті, що не сприйняли “нову еру” та почали утворювали політичні партії, типу РУРП;

Громадівці: Наддніпрянщина, популяризація та поширення вжитку української мови у 1860–1870–х;

Братство тарасівців: Наддніпрянщина, організація, що виступала за самостійну Україну у 1890–х;

Чорносотенці: рух російських імперіалістів, які не визнавали українців окремим народом, а також чорносотенці цькували євреїв;

Самостійники: рух політичної еліти за незалежну Україну (М. Міхновський);

Автономісти: рух політичної еліти за автономію України (члени ТУП);

Русинство: рух за особливу етнічну та політичну ідентичність українців Закарпаття;

Дисидентство та правозахистництво: рух за боротьбу проти радянської системи в 1960–1980–х роках;

Екуменізм: рух конфесій до об’єднання чи співпраці (XXI ст.). Наприклад між католиками та православними.

Основні повстання та революції:

Повстання К. Косинського та С. Наливайка: перші козацькі повстання проти поляків 1590–х роках;

Повстання М. Жмайла, Т. Трясила, І. Сүлими, Я. Остринина та Д. Гуні: повстання козаків, після смерті Сагайдачного з 1625–1638 рр. З 1638–1648 рр. для поляків був “Золотий спокій”, коли не було повстань;

Повстання Хмельницького: з 1648–1657 рр. Хмельницький повстав проти поляків, утворивши Гетьманщину

Повстання Семена Палія: козацьке повстання на Правобережжі у 1702–1704 рр. проти рішення поляків скасувати козацький устрій. Повстання придушив Мазепа, власне приєднавши Правобережжя до себе;

Коліївщина: у 1768 р. І. Гонта та М. Залізняк повстали проти “Барської конведерації” поляків

Рух опришків: селянський антипольський та антиавстрійський рух в Карпатах у 18–19 століттях;

Рух Устима Кармалюка: антикріпосницький селянський рух на Поділлі проти поміщиків на початку XIX ст.;

Польське повстання 1830–1831 рр.: придушене росіянами. Наслідок – утворили Київський університет для антипольської пропаганди та у 1839 р. була ліквідована греко–католицька церква на Правобережжі;

Рух Л. Кобилиці: повстання проти австрійців та румун на Буковині під проводом Л. Кобилиці у 1830–1840х;

”Весна Народів”: 1848–1849 рр. – революція в Європі, зокрема в Австрії. Діяльність Головної Руської Ради;

Усі повстання та революції (частина II) :

Польське повстання 1860 р.: теж прудешене росіянами. Наслідок – Валувєвський циркуляр, скасування проведення земської реформи на Правобережжі, щоб докучити бунтівливим поляками;

Революція 1905–1907 р. в Росії: невдала спроба перетворити Російську імперію в конституційну монархію. Парламент (Дума) була скликана, але вона була підконтрольна царю, до 1907 р. в Києві відкрили “Просвіту”;

Лютнева революція: Повалення у лютому–березні 1917 р. Російської імперії. Утворення в Києві УЦР;

Українська революція: поразка в спробі захистити власну українську державу з 1917–1921 рр.;

Більшовицький переворот в Петрограді: прихід до влади в Росії більшовиків у листопаді 1917 р.;

Норильське та інші повстання в ГУТабах: повстання політичних в’знів в сталінських таборах після новин про смерть Сталіна. придушене;

Революція на граніті: студентські протести на Майдані у 1990 р., тобто ще в УРСР;

Помаранчева революція: протести у 2004 проти фальсифікацій Януковичем результатів виборів президента;

Революція Гідності: протести Євромайдану у 2013–2014 рр. проти відмови Януковичем підписувати асоціацію з ЄС, після перших смертей протестувальників на майдані, протести стали Революцією гідності. Загиблих протестувальників називають “Небесною сотнею”. Наслідок – падіння авторитарного режиму Януковича.